

Průvodka

Číslo projektu	CZ.1.07/1.5.00/34.0802
Název projektu	Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Číslo a název šablony klíčové aktivity	III/2 – Inovace a zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT
Příjemce podpory	Gymnázium, Jevíčko, A. K. Vitáka 452

Název DUMu	Filozofické směry 20. století.
Název dokumentu	VY_32_INOVACE_10_17
Pořadí DUMu v sadě	17
Vedoucí skupiny/sady	Mgr. Jan Hrazdira
Datum vytvoření	19. 04. 2013
Jméno autora	Mgr. Jan Hrazdira
E-mail autora	hrazdira@gymjev.cz
Ročník studia	4.
Předmět nebo tematická oblast	Základy společenských věd - filozofie
Výstižný popis způsobu využití materiálu ve výuce	Prezentováno na interaktivní tabuli s využitím psaného textu a doplňkových obrázků, které přiblíží problematiku v tematické oblasti Filozofie, náboženství a etika. Inovace: materiál lze využít i v rámci mezipředmětových vztahů (evropské dějiny–dějepis); materiál využívá ICT technologií (interaktivní tabule) a mediální techniky – dataprojektoru.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

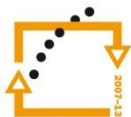
INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zkvalitnění výuky prostřednictvím ICT

reg. č.: **CZ.1.07/1.5.00/34.0802**

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Filozofické směry 20. století

- Pozitivismus
- Novopozitivismus
- Existencialismus
- Pragmatismus
- Novotomismus

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Pozitivismus

- Pozitivismus vzniká již v 19. století a za jeho zakladatele je považován August Comte.
- Směr se orientuje na problematiku vědy a především verifikace vědeckých poznatků.
- Pozitivní je to, co je vědecky ověřitelné a platné.
- Pozitivizmus se také zabývá systematizací věd.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Pozitivismus

- Vědy jsou děleny na základní, univerzální a na filozofii.
- Základní vědy jsou exaktní (fyzika, chemie...) a humanitní (historie, politologie, právo...).
- Univerzální vědy jsou matematika a logika (jsou použitelné v obou typech věd základních).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Pozitivismus

- Filozofie zastřešuje systém věd a vytyčuje ostatním vědám jejich pole působnosti a metody práce.
- Pozitivismus dále řeší problém objektivitu vědeckého poznání.
- Objektivita není výrazným problémem věd přírodních (exaktních), spíše se týká věd společenských.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Pozitivismus

- Významnými vědci, kteří uplatňovali pozitivistické hledisko ve vědě byli např. Jan Gebauer (lingvista), Jaroslav Gall (historik), T. G. Masaryk (sociolog a filozof).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

August Comte

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Auguste_Comte.jpg?uselang=cs, licence PD, (cit. 2013-04-19)

Novopozitivismus

- Navazuje na pozitivizmus v oblasti vědeckého poznání a soustředí se na:
 - problematiku jazyka,
 - sjednocení veličin,
 - problém verifikace,
 - morální odpovědnost vědy.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novopozitivismus – problematika jazyka

- Významem jazyka se zabývá sémantika.
- Sémantikou se zabýval tzv. „Vídeňský kroužek“ (např. B. Russell, L. Wittgenstein).
- Jednalo se o úpravu jazyka tak, aby jazykové sdělení bylo maximálně jednoznačné (zvláště ve vědě).
- Jazyk má být postaven na matematických základech, zjednodušen a zpřesněn.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novopozitivismus – sjednocení veličin

- Novopozitivisté prosadili zavedení jednotné mezinárodně platná tabulky veličin SI.
- Tím došlo ke sjednocení různých fyzikálních veličin (např. míle, kilometry).
- Objevila se též snaha o vytvoření jednotného jazyka (lingua franca).
- Pokusy o vytvoření umělého jazyka (esperanto).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novopozitivismus – problém verifikace

- Požadavek, aby veškeré vědecké poznatky byly potvrzeny několikerými laboratorními i mimolaboratorními pokusy.
- Především v oblasti přírodních věd by měly být poznatky několikrát ověřeny (verifikovány) vždy se stejným výsledkem.
- Pokud nelze určitou hypotézu verifikovat, je potřeba ji falzifikovat (vyvrátit).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novopozitivismus – problém verifikace

- Falzifikace tak měla potvrdit neplatnost určité hypotézy nebo teorie.
- Pokud něco nelze verifikovat ani falzifikovat, nepodléhá to lidským možnostem poznání.
- Autorem falzifikace byl K. R. Popper.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novopozitivismus – morální odpovědnost vědy.

- Je odpovědností každého vědce.
- Každý vědec musí přijmou alespoň morální odpovědnost za své vědecké závěry a možnost jejich zneužití.
- Je také otázkou, zda by veškeré vědecké poznatky měly být komercializovány (např. klonování).

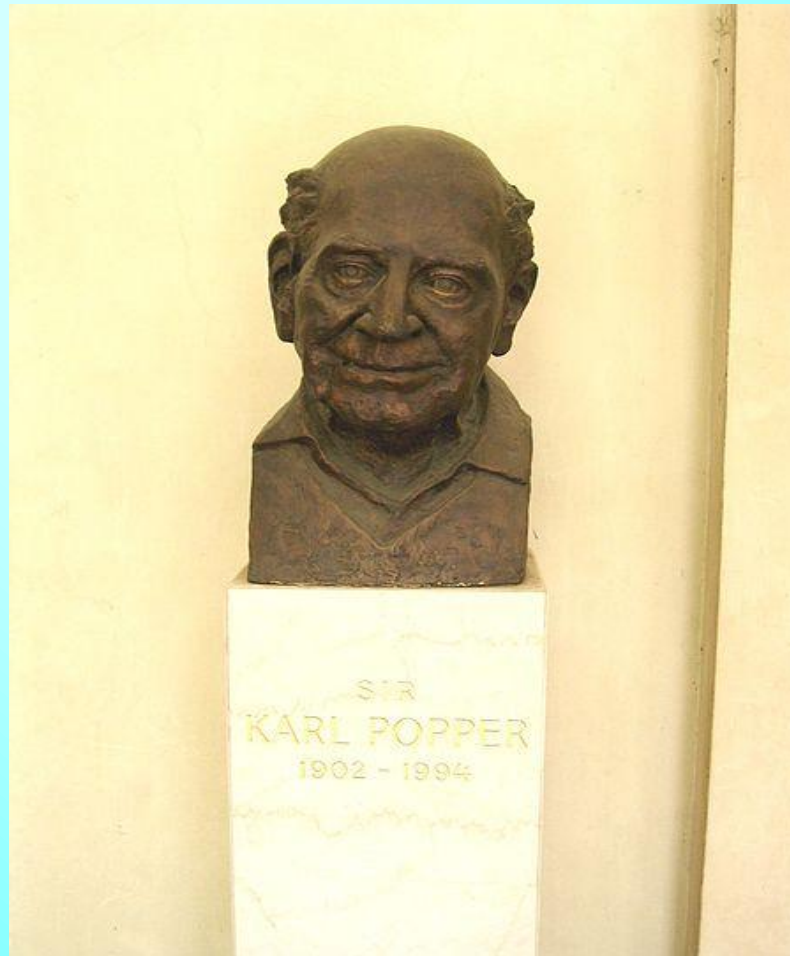
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Busta K. R. Poppera

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Flor4U, licence Creative Commons, CC-BY-SA

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sir_Karl_Raimund_Popper.jpg, licence CC, (cit. 2013-04-19)

Pragmatismus

- Jedná se o jedinou původní americkou filozofii.
- Je to utilitářská filozofie, filozofie užitku.
- Sleduje cíle, které jsou prospěšné celku (ne pouze jednotlivci).
- Jedná se o filozofii ekonomickou. Prospěšné je to, co přináší užitek vyjádřitelný penězi.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Pragmatismus

- Soustředí se na každodenní problémy, na to co přináší zisk (včetně např. času – „time is money“).
- Pragmatismus proto bývá nazýván jako filozofie dolaru.
- Pragmatismus má své přínosy i zápory.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Přínosy pragmatismu

- Zdokonaluje člověka.
- Vede k pokroku a inovacím.
- Motivuje člověka k podnikavosti, vyššímu pracovnímu úsilí, k úspěchu.
- Vede ke zvyšování životní úrovně.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zápory pragmatismu

- Ne každý může být úspěšný.
Neúspěšní jedinci pak v porovnání s úspěšnými propadají depresím a mohou propadat alkoholismu nebo se pokoušet o sebevraždu.
- Pragmatismus navíc neřeší etickou stránku – úspěchu lze dosáhnout i nepoctivě (není zloděj ten, kdo krade, ale ten koho u toho chytí).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zápory pragmatismu

- Pragmatismus pak zcela pomíjí ekologii – rozhodující je zisk a ne škody vzniklé na životním prostředí.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Pragmatismus

- Představitelé pragmatismu jsou John Dewey, Charles Pierce.
- V ČR lze za představitele této filozofie označit Václava Klause.

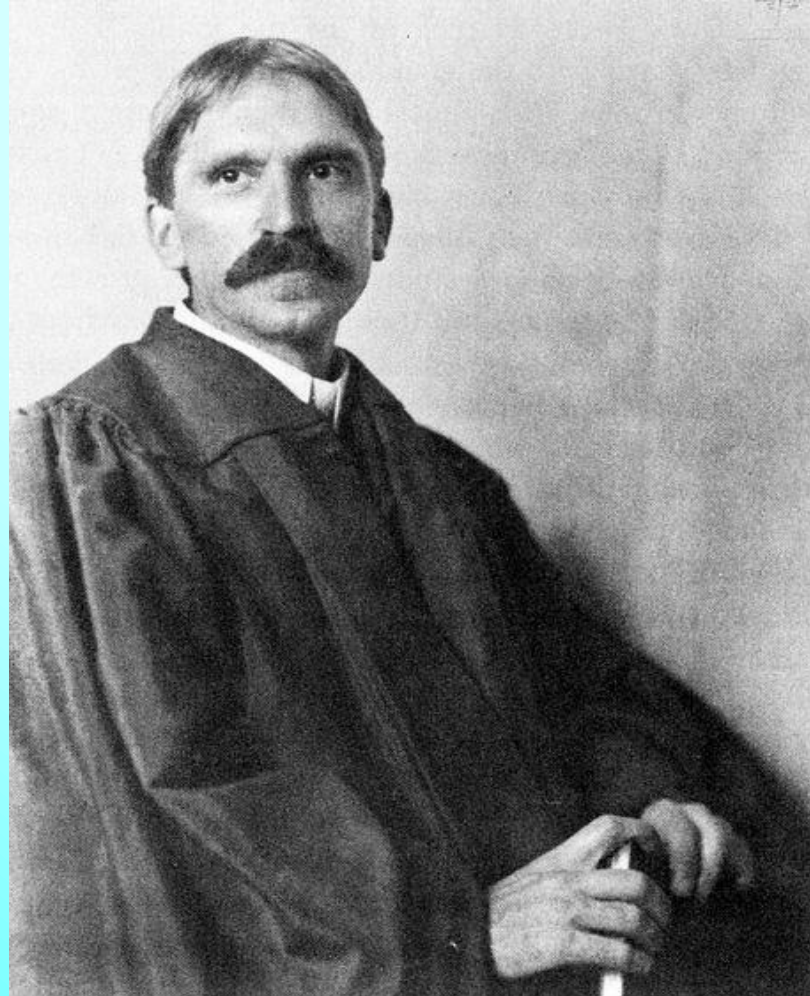
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

John Dewey

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Eva Watson-Schütze, licence Public Domain, CC-PD Mark
http://commons.wikimedia.org/wiki/File:John_Dewey_in_1902.jpg?uselang=cs, licence PD, (cit. 2013-04-19)

Existencialismus

- Filozofie objevující se již v 19. století.
- Jejím prvním představitelem byl dánský filozof Søren Kierkegaard.
- Kierkegaard se zamýšlel nad osudem člověka, jeho naplněností nebo prázdnotou.
- Přemýšlel nad problémy sexu, o vztahu k víře, o pocitech beznaděje.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Existencialismus

- Existencialismus se tak stává především filozofií řešící pocity strachu, úzkosti a beznaděje.
- Strach má člověk z mnoha věcí, zejména z neúspěchu, smrti, nemoci...
- Úzkost máme zpravidla z neznáma, z budoucnosti, z toho, co se stane.
- Beznaděj cítíme, když máme pocit bezvýchodnosti v určité situaci.
Beznaděj může vyústit v sebevraždu.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Existencialismus

Existencialismus se postupem doby rozvinul nejvíce v Německu a ve Francii. Proto rozlišujeme existencialismus:

- německý
- a francouzský.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Německý existencialismus

- Je spojen především se jmény Martina Heideggera a Karla Jasperse.
- Heidegger zdůrazňuje uvržení člověka do určitého bytí (existence) v určitém čase.
- Toto bytí a čas jsou však mimo jakoukoli kontrolu jednotlivce.
- Člověk si své bytí, jeho podobu, čas, místo, prostředí nevybírá, musí se přizpůsobit.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Německý existencialismus

- Jednou možností vysvobození vidí Heidegger v silné vůli a ve smrti, dále pak v umění, iluzi nebo fantazii.
- Dílo: Sein und Zeit (Bytí a čas).
- Karl Jaspers se proslavil svým dílem „Otázka viny“.
- Zamýšlí se nad propojeností člověka se světem a jeho zodpovědností za to, co se stane.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Německý existencialismus

- Člověk je vinen i lhotejností (tak Jaspers dochází k názoru, že Němci jsou odpovědní za Hitlera a druhou světovou válku).
- Jaspers také nastínil několik typů viny:
 - kriminální vina,
 - politická vina,
 - morální vina,
 - metafyzická vina.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Karl Jaspers

Unknown, licence Public Domain, PD Germany

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karl_Jaspers-BA.jpg, licence PD (cit. 2013-04-19)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Francouzský existencialismus

- Byl směřován do různých konkrétních oblastí lidské existence:
 - mravní problémy spojené se sexem,
 - feminismus,
 - problémy s alkoholismem, kouřením, závislostí na drogách, módě...,
 - pocity odcizení, absurdity a osamocení,
 - problémy vztahu láska a přátelství.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Francouzský existencialismus

- Představiteli byli např. J. P. Sartre, A. Camus nebo S. Beauvoir.
- Francouzští existencialisté otevřeli i otázky sexu a vztahu mezi oběma pohlavími.
- Objevuje se i nový pohled na ženu jako na rovnoprávnou, emancipovanou bytost.
- Připouštějí se i volnější sexuální vztahy, manželství již není podmínkou.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Francouzský existencialismus

- Začíná se hovořit i homosexualitě.
- Znovu je nastolena i otázka lásky. Láska je vnímána jako nepostradatelná součást lidského života.
- Začíná se projevovat feminismus – snaha, aby ženy samy byly zodpovědné za své životy.
- Řeší se ale i pocity osamocení – lidé ztráceli oporu v tradičních hodnotách.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Francouzský existencialismus

- J. P. Sartre se také zabýval problémy lidské svobody.
- Tvrdil, že lidská svoboda je především problémem zodpovědnosti.
- Člověk se svobodou musí přijmout nejenom práva, ale i povinnosti a zodpovědnost.
- To je ale mnohdy těžké – viz. výrok „*jsme odsouzeni ke svobodě*“.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

J. P. Sartre

Unknown, licence Public Domain, CC-PD AR Photo http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Paul_Sartre_FP.JPG, licence PD, (cit. 2013-04-19)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novotomismus

- Je navázáním na myšlenky T. Akvinského.
- Je to církevní filozofie 20. století.
- Projevuje se jako politika Vatikánu a má období negativní a pozitivní.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novotomismus

- Negativní (konzervativní) politika Vatikánu byla započata vydáním encykliky papeže Lva XIII *De Rerum Novarum*.
- Tam je marxismus označen za dílo d'áblovo a křesťané jsou nabádáni k odmítání marxismu.
- To vyústilo v podporu fašismu v Itálii.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novotomismus

- Pozitivní období souvisí s pontifikátem Jana Pavla II.
- Ten prosazoval mírovou politiku a toleranci mezi náboženstvími.
- Připouští existenci i jiných křesťanských proudů – ekumena.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novotomismus

- Církev mění svůj pohled na svět:
 - nedodržování půstu už není hříchem,
 - Vatikán povoluje kremaci,
 - Vatikán nezasahuje do státní rozvodové politiky,
 - katoličtí kněží mění svůj životní styl – sportují, vedou skauty, účastní se společenského dění.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Novotomismus

- Novotomismus také přehodnocuje vztah víry a vědy.
- Víře přenechává pouze psychologické, případně parapsychologické problémy.
- Ostatní vědecké poznání (včetně Darwinovy teorie) uznává.

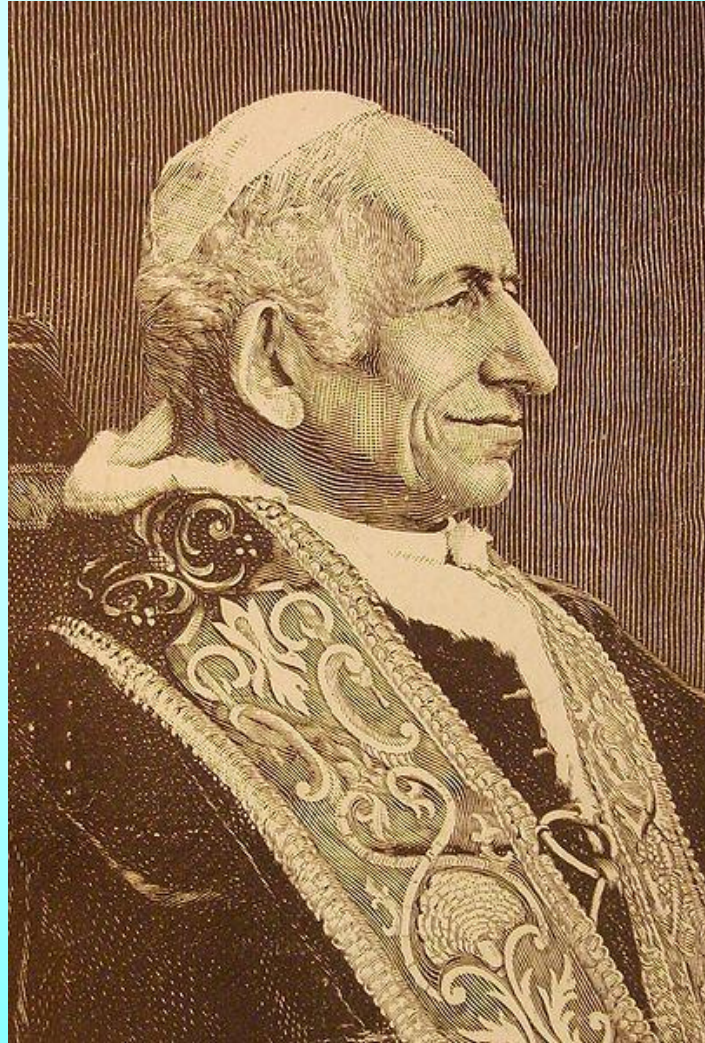
MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

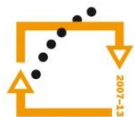
Lev XIII.

Antigua tarjeta editada por los Establecimientos Benziger & Co. S.A. Einsiedeln, Suiza. Foto digital subida aqui por mi [Gustavo Velarde](#), licence Public Domain, CC-PD Mark http://commons.wikimedia.org/wiki/File:El_Papa_Leon_XIII_003.JPG, (cit. 2013-04-19)

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ

Zdroje

Kolektiv autorů. *Odmaturuj ze společenských věd*. Brno: Didaktis, 2004. ISBN 80-86285-68-5

Störig, H. J. *Malé dějiny filozofie*. 7. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2000. ISBN 80-7192-500-2

Unknown, licence Public Domain, CC-PD Mark

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Auguste_Comte.jpg?uselang=cs, licence PD, (cit. 2013-04-19)

Flor4U, licence Creative Commons, CC-BY-SA

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Sir_Karl_Raimund_Popper.jpg, licence CC, (cit. 2013-04-19)

Eva Watson-Schütze, licence Public Domain, CC-PD Mark

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:John_Dewey_in_1902.jpg?uselang=cs, licence PD, (cit. 2013-04-19)

Unknown, licence Public Domain, PD Germany http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Karl_Jaspers-BA.jpg, licence PD (cit. 2013-04-19)

Unknown, licence Public Domain, CC-PD AR Photo http://commons.wikimedia.org/wiki/File:Jean-Paul_Sartre_FP.JPG, licence PD, (cit. 2013-04-19)

Antigua tarjeta editada por los Establecimientos Benziger & Co. S.A. Einsiedeln, Suiza. Foto digital subida aqui por mi Gustavo Velarde, licence Public Domain, CC-PD Mark

http://commons.wikimedia.org/wiki/File:El_Papa_Leon_XIII_003.JPG, (cit. 2013-04-19)

Materiál je určen pro bezplatné užívání pro potřebu výuky a vzdělávání na všech typech škol a školských zařízení. Jakékoliv další využití podléhá autorskému zákonu. Dílo smí být dále šířeno pod licenci CC BY-SA.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

INVESTICE
DO ROZVOJE
VZDĚLÁVÁNÍ